

Sense fronteres?... però amb territori.

La gran mentida que volen que ens empassem és que el virus del COVID-19 no té fronteres i per tant “*lo venceremos unidos*”. Desmuntem la fal·làcia.

Cert, el virus no té fronteres en el sentit estricte d'una ratlla que separa el blanc del negre. Que separa una província d'una altra, d'un estat d'un altre. El virus, com l'aire o com la contaminació, ignora les fronteres-ratlla, però com la contaminació o el vent afecta de forma diferent a diferents territoris. **El virus no té fronteres, però té territori.** Vegem-ho.

Històricament les epidèmies venien en vaixell i entraven pels ports. Després s'estenien terra endins. Per això Barcelona ja des del segle XIV va patir grans pestes. Més enllà d'algunes banalitats a voltes sorprenents, no s'acaba d'escatir per quina raó Felipe II al 1561 va col·locar la capital a Madrid¹. Sevilla, València, Barcelona i fins tot Lisboa, amb port i potent activitat cívica i comercial haurien sigut més lògiques. Especialment Sevilla que feia de port d'Amèrica. Només es troba una raó que, potser no va ser la causa però sí que va esdevenir avantatge: restar lluny de les epidèmies.

Avui **les epidèmies entren pels aeroports** per la via ultra ràpida (la cosa va de dies) i aterren a les **ciutats més globalitzades**² i aquestes l'escampen al seu rerepaís. El mapa de les successives expansions de la pandèmia ho mostra clarament i Madrid n'és un clar exemple. Si s'analitzen les dades per CCAA d'Espanya, a Madrid la de morts més que duplica el nombre de la mitjana d'Espanya (comptabilitat oficial) i al costat veiem que les dues Castillas estan també molt per sobre d'aquesta mitja (vegeu l'**annex** al final). No hi ha dubte que les Castillas són les més perjudicades de no haver confinat Madrid. El cas de La Rioja, amb molt elevada incidència, pot tenir un origen atípic al igual que ho fou la Conca d'Òdena.

Tornem a les fronteres i els territoris. En termes d'epidèmia quan el virus arriba a una ciutat i comença el **contagi comunitari** (el no importat) l'única manera de protegir el rerepaís és confinant el nucli de l'epidèmia. Però, **quins territoris es poden confinar?** Podem confinar Barcelona de l'Hospitalet? Certament no. En canvi, es pot confinar Andorra o la Conca d'Òdena. Per què? Per la senzilla raó que els *commuters*, les persones que han de travessar la “frontera” diàriament per anar a la feina són una part relativament petita de la vida i la mobilitat de persones del territori a confinar. Oi més si les mercaderies poden circular. Igualada va patir molt estant 24 dies confinada, però els viatges bloquejats varen ser suportables i els beneficis per al seu entorn molt grans. A ben segur els models matemàtics ens avaluaran el desastre que hauríem tingut sense el seu **confinament perimetral**. Però Igualada també hi va guanyar, va tenir un tractament específic, més intens i que altrament s'hauria dissolt en el gran desastre col·lectiu. El confinament perimetral va ser beneficiós per a tots.

Si volem especular sobre quins territoris es poden confinar només es tracta de recordar el vell criteri urbanístic d'origen americà de delimitar les *standard metropolitan areas*, en funció del volum de mobilitat forçada. Per dir-ho d'una manera, per unes setmanes es

¹ Vegeu: <https://www.abc.es/madrid/20141127/abci-porque-madrid-capital-espana-201411261926.html>

² Vegeu: https://www.eurekalert.org/pub_releases/2020-01/uos-sap012820.php

poden confinar els territoris bastant auto-continguts en termes de mobilitat laboral de persones, i això resulta en beneficis per tothom.

Certament hi ha dificultats a confinar determinats territoris, però el que realment va ser perniciosos fou no tancar aeroports permetent solament els viatges molt justificats i amb rigorós control sanitari. Per recordar alguns exemples, el 22 de març entraven per El Prat passatgers procedents de Filipines sense cap control sanitari, el 27 de març, 13 dies després d'haver-se declarat l'estat d'alarma, arribaven vols de Màlaga curulls de passatgers que no responien a cap necessitat ni servei essencial.

A ben segur que moltes comunitats autònomes espanyoles, moltes comarques catalanes, convenientment perimetrades, podrien tenir graus de tractament diferenciat amb avantatges pels de dins i pels de fora. Aquesta idea cal tenir-la en compte en casos de rebrots puntuals de l'epidèmia a l'hora del desconfinament. **Entorns rurals o de pobles de menys de 10.000 habitants podrien tenir un tractament diferenciat, especialment per als infants.**

Per altra banda, en la mesura que l'eficàcia del confinament depèn en gran part del **comportament de la ciutadania**, la cultura local ha de pesar molt en les normes a decretar. L'epidèmia és un problema local, no estatal. Hi ha països on es pot permetre sortir a fer esport de forma individual als parcs o repartir horaris per fer esport o per passejar criatures, com han fet a Andorra. En canvi, hi ha entorns culturals on això podria ser desastrós. **La norma cal que s'adapti a la cultura local i a la predisposició a complir-la de ciutadania.** Aquesta predisposició va lligada molt al sentiment de pertànyer a una determinada comunitat. Certament, si la norma te la dicta un senyor vestit de militar a 600 Km de distància física, i a anys llum de distància mental, les ganes complir-la se'n van en orris.

En resum, quan es tracta d'una llei a complir que haurà d'estar controlada per la policia, quan es tracta del "no es pot passar d'aquí", la frontera serà sempre una ratlla que separa el blanc del negre, un estat d'un altre. Però la bona gestió de l'epidèmia té una component territorial que, més enllà de necessitar uns policies (estat), bàsicament té a veure amb l'adequació de la norma a l'entorn local i al sentiment de pertànyer a una comunitat. I aquest sentiment, que és molt previ a l'epidèmia, normalment s'anomena "identitat nacional". I aquesta identitat nacional és la que fa que, malgrat haver estat flagrantment perjudicats, cap castellà es queixi de que Madrid no fos confinat. La solidaritat nacional passa per damunt del perjudici que li han causat.

No hi ha cap mena de dubte, per una banda, **el virus entra, s'escampa i evoluciona amb forma i intensitat diferents a cada territori**, i per l'altra, el comportament social i **la disciplina necessària per a acceptar una norma que restringeix la llibertat depèn de la cohesió nacional existent a cada territori**. En aquest sentit no ens estranya gens que els estats petits se'n surtin millor: Àustria, Dinamarca, Holanda, ...

Cert, en sentit estricte l'epidèmia no té fronteres, però de territoris sí que en té, i molt diferenciats. La vella imposició del "**café para todos**" pseudo-constitucional, al 2020 ha esdevingut "**virus para todos**". Moltes gràcies!

Josep Centelles i Portella

josep.centelles@gmail.com

www.portella.cat

Abril 2020

ANNEX

2020	INE	morts oficials	morts X milió d'hab.	morts oficials	morts X milió d'hab.	morts oficials	morts X milió d'hab.	
	Població 2019	15-abr		16-abr		18-abr		
Andalusia	8.414.240	865	103	912	108	967	115	
Aragó	1.319.291	514	390	543	412	601	456	
Astúries,	1.022.800	166	162	168	164	187	183	
Balears, Illes	1.149.460	125	109	131	114	148	129	
Canàries	2.153.389	104	48	107	50	115	53	
Cantabria	581.078	132	227	137	236	149	256	
Castilla Mancha	2.399.548	1.755	731	1796	748	1.913	797	
Castilla y León	2.032.863	1.337	658	1372	675	1.429	703	
Cataluña	7.675.217	3.756	489	3.855	502	3.879	505	
P. Valencià	5.003.769	945	189	972	194	1.042	208	
Extremadura	1.067.710	342	320	359	336	380	356	
Galícia	2.699.499	299	111	310	115	334	124	
C. Madrid	6.663.394	6.724	1.009	6.877	1.032	7.132	1.070	
Murcia	1.493.898	109	73	111	74	115	77	
Navarra	654.214	252	385	261	399	354	541	
País Basc	2.207.776	902	409	956	433	1.020	462	
Rioja, La	316.798	246	777	257	811	272	859	
Ceuta	84.777	4	47	4	47	4	47	
Melilla	86.487	2	23	2	23	2	23	
TOTAL Spain	47.026.208	18.579	395	19.130	407	20.043	426	mitjana Spain

Morts oficials és a dir, amb la comptabilitat "oficial" d'Espanya

En roig els que estan per sobre la mitjana

Cal notar que Espanya té l'honor de ser el país del món amb més morts per milió d'habitants

Font: <https://www.rtve.es/noticias/20200417/mapa-del-coronavirus-espana/2004681.shtml>

Visca la República!